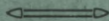

12
~~186~~

Stv. Sājna beedribas krīstīgu rakstu agentūra Rīgā.

Waj muhsu laiku zilweks
spehji tizet brihnumeem?

Tulkojis

J. Reinhardš,

Latweeschu pilsehtas draudses mahžitajs Jelgawā.

Otrais isdebums.

Matka 5 kap.

Rīgā, 1910.

Sonc un Poliewsthy.

LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

73-45.628

L $\frac{2}{186}$

Stv. Zahna beedribas kristigu rakstu agentura Rigā.

Henings M.

Waj muhsu laiku zilweks spehji tizet brihnumeem ?

Tulkojis

J. Reinhardš,
Zelgawas pilsehtas draudses mahzitajs.

L $\frac{2}{186}$

Rigā, 1910.
Bonč un Poliewskij.

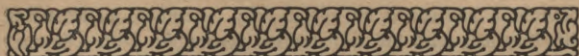
LATVIJAS NACIONĀLĀ

BIBLIOTĒKA

73-45.628

0310082360

Drufats grahmatu drufatavā „Baltika“, Slofā, Zubras eelā Nr. 7.

Sawâ grahamatâ „Jesús dšihwe“ pasihstamais kristigas basnizas pretineeks Dawids Friedrichs Straufs rakstija 1835. gadâ: „Kas muhsu laikeem galwenâ kahrtâ ir par peedauššchanu kristigâ religijâ, ta ir tiziba brihnumeem.“ No ta laika materialisma peekriteju flaits ir pastahwigi audšis un naw jabrihnas, ka tahdšs pafaules usstatšs, kur wišu garigu un pahrdabigu noleeds, naw weetas brihnumam, kas buhtu gaischakâ leeziba dšihwâ Deewa brihwâs gribas darbibai. Brihnumš materialismam ir tilpat kâ bubulis, no ka winsch pats behg un ar ko zituš no kristigas tizibas meklē atbaidet, deewamschehl ne bes panahkumeem. Naw noleedsams, ka daudš kristigu zilweku bibeles mahzibai tamdehl greesch muguru, ka ņchi mahziba runâ no brihnumeem un prasa tizibu us brihnumeem. Bibelē minetos brihnumus tad nostahda us weena pakahpeena ar paganu nostahsteem par brihnischtigeem gadijumeem, kahdus atrodam ņenlaiku paganu tautu wehsturē un nu prahto tahlak, ka tahda tiziba brihnumeem nesaejotees ar moderno laika garu. Warot ņaprašt, ka ņenatnes tautas, pagani un juhdi un pirmee kristitee brihnumeem tizejuschi, jo winu dabas pasihšchana bijuši masa un wini tad wišu, ko newarejuschi ņaprašt, turejuschi par pahrdabisku, brihnischtigu, bet muhsu laiku isglihtiba nu esot tiktahk tikusi, ka ņinibu (domata teel dabas ņiniba) wišâ tumšiba nejuši gaismu, tamdehl tagad wajagot un warot wišu isflaidrot „dabiški“. Tahdai ar drošču peeri ņludinatai mahzibai — pee kam bibeles tizibu nostahda kâ kautko ņemaku, ņen aishmirstu — tiz bes pahrbaidišchanas pa leelu leelai dakai tâ ņauttee isglihtotee un „ņinibas“ mahzekli un lehttizigi plahpâ tahlak, ko no ziteem dširdejuschi: brihnumi neesot eespehjami.

Kersim drusku dšilak un wajasim, kamdehl modernâ dabas ņiniba brihnumus tur par neeespehjameem. Ja mums isdodas winu aishrahdijumus atspehtot waj tikai fatrihžinat, tad esam labu ņoli us preešču tikuschi; tad waretu wišumas tee, kas

faprahtigi pahrbauda un godigi pehz pateesibaš meklè, pašchi isschirt, waj wišs tas ir pateesiba, ko muhsu laiku „sinatne“ mahza, jeb waj naw wehl labaka sinaschana un augstata sinatne, kas nodarbojas ar garigam un pahrdebisflam leetam un kas mums lauj eestatitees tai apflehtà Deewa gudribà, „ko azš naw redsejusi un aušs naw dširdejusi un kas neweena zilweka širdi naw nahziš, ko Deews ir fataišijis teem, kas winu mihto“. (1. Kor. 2, 7. 9.). Un daschs labš tad waretu apleezinat: eš waru buht scho laiku zilweks un waru šanemt scho laiku isglihtibas panahkumus un tomehr zeeti turetees pee bi-beles, kà Deewa parahdischanas grahmataš un tizet brihnumeem, kà weenai dalai no schàs parahdischanas.

1. Galwenà kahrtà brihnumus tura par neeespehjameem tamdehl, kà wini ešot pret dabu un winas likumeem.

Bet kas tad schee dabas likumi ir? Waj tee ir kahdi noteikti likumu nošazijumi, kahdus šastahdijuschi dabas sinatnes wihri no daschadeem laikeem un daschadam tautam, kaut kahdà kongrefà weenodamees, nošazijumi, pehz kureem jarihtojas dabai un winas waldneekem, Deewam debesiš, (ja tahdam wehl tiz). Tà jeb tamlihdfigi materialisteem daba ir jauffkata, kad wini runà par muhschigeem nepahrgrosameem likumeem dabà, turu preekschà personiška, dšihwà Deewa wišspehžibai japasuhd kà miglai faules gaismà. Daba un materija scheem lautineem ir wišs, Deews naw neneeka. Bet tà ka brihnumš ir wifuspehžigà Deewa darbš un proti, kà wini domà, nošimè dabas likumu atzelschanu jeb pahrkahpschanu, tad jau grib atšiht brihnumu eespehjamibu, buhtu jaatkahpjas no materialistu pamata mahžibas, kà daba ir wišs, Deews naw neneeka un tamdehl jašludina gribot negribot: brihnumi ir neeespehjami! Tahdš flehdseens nu naw wiš sinibas panahkums, bet ir tiziba, uš kuras materiališms šawus tahtlakos prahtojumus dibina. Deescham šinišku peerahdijumu preeksch brihnumu neeespehjamibas schi sinatne lihds schim naw dewuši, tapat kà wina neeespehji peerahdit pašištamà isteizeena pareišibu: kà Deewa naw. Šchi sinatne to neeespehji tamdehl, kà winai naw organa jeb rihta preeksch garigu leetu apšpreeschanas. Garigas leetas ir tikai garigi apšpreeschamas, bet ne ar instrumenteem mehrijamas, kà redsamà daba.

Drusku dšilaki par ſcho jautajeenu pahrdomajot, jaatſiſt, ka tikaſi jehdſeenu „dabaſ likumſ“, ka jehdſeenu „brihnumſ“ mehdf appſpreeft pawirſchi un mechanikſi un tamdehl nepareiſi un nepilnigi. Tamdehl noteek, ka flehdſeeni ir nepareiſi un nepilnigi.

Waj tad dabaſ likumi teeſcham ir tiſ negroſami un muhſchigi, ka wini war ſtahteeſ paſauleſ walditaja weeta? Waj tad muhſu mahzitee dabaſprateji teeſcham pilnigi paſiſt wiſuſ dabaſ likumuſ? — Lihdf Kopernika laiteem dehweja par dabaſlikumu, ka ſaule greeſchaſ ap ſemi. Kaſ ſchahdu dabaſlikumu wehl tagad ſtudinatū, to mahzitee dabaſ prateji noſauktu par mulki un prahta jukufchu. Rahtaſ zelotajaſ Afrikaſ meſchoneem ſtahtija, ka Ciropā uhdenſ upēſ pa ſeemu ſaſalſtot tiſ zeeti, ka ar ſirgu un rateem warot braukt pahri. Meſchoni winu iſſmehja; wini tureja tahdu brihnumu par neeſpehjamu, jo taſ bij pret winu dabaſlikumeem. Rahtaſ juristu mahzibaſ grahmatā, iſſklaidrojoſ teikumū, ka kontrakti ir nederigi, ja weena puſe dewuſi neiſwedamu un neiſpildamu apſolijumu, top peeweſtſ peemehtaſ: „ka ja kahtaſ apſolitōſ ſkreet pa gaiſu“. Rahtaſamā iſdewumā grahmatas ſazeretajaſ peeſihmē: ſchiſ peemehtaſ wairaſ neder, jo Mongolſje kungſ ir atradiſ gaiſa brauzamo kugi. Pirmiſ twaikonu atraſchanaſ bij jatur par neeſpehjamu brihnumu iſhā laika pahrzeltteeſ pār ozeanu beſ ſehgelem un airem. Rahti „neeſpehjami brihnumi“ buhtu agrakōſ laikōſ bijuſchi telefōſ un elektriſkā gaiſma un kaſ ſin, kahtaſ brihnumuſ nedabuſ ſkatit muhſu behrnu behrni pehſ ſimſ gadeem. Kimija jau tagad nemahzitam zilwekam rahtaſ neſkaitamuſ brihnumuſ, kureem wiſch netizetu, ja ar paſcha azim neredſetu wiſu noteekam.

Mehſ redſam, ka tā ſauktee dabaſ likumi naw kaut kaſ negroſamuſ, muhſchigi paſtahwoſchſ, bet wini ir pahrgroſibaſ padoti pehſ ta mehra, ka mehſ dabu paſiſtam. Dabu pilnigi nepaſiſdami, tad ari newaram galigi ſazit, kaſ winā ir negroſamuſ likumuſ. Par dabaſ likumuſ waram ſaukt, ja daudſ, to, kaſ dabā pehſ muhſu lihdfſchinejeem nowehrojumeem un peedſihwojumeem lihdfſigōſ apſtahlōſ arween un wiſur noteek tani paſchā weidā. Bet mehſ newaram ſazit, ka tam ari nahkamibā janoteek arweenu un wiſur kahtaſ paſchā weidā. Patee-

sibâ nenoteek weenumehy tapat. Röntgena gaismas atra-
schana mums rahda, ka ņhi gaisma padota pawisam zitadeem
likumeem, nekâ mums lihds ņhim pasihstamâ gaisma. Wina
ir, taisnibu ņatot, lihdsņehinejâ dabas likuma pahtraufschana.
Râ ņhe ir notizis, tapat warbuht nu buhs eespehjami ari ziti
neparasti nowehrojumi. Dabas ņinatne dara neprahgtigi, pati
ņew rokas ņaisfidama zaur ņaweem dabas likumeem. Bet tad
wina ari lai nemehgina Deewam rokas ņaisit, usstahdidama
teikumum: brihnumi ir neespehjami, jo ir pret dabas likumeem.
Zau-wezajâ kristigâ basnizâ tizibas mahziba ņludinaja: brih-
numi naw pret dabu, bet pret muhsu dabas pasihņchanu
(portentum sit non contra naturam, sed contra quam est
nota natura).

Râ wahrds „dabas likums“, tapat ari jehdsseens „brih-
numis“ ir pareisaki jafaprot, nekâ to allasch mehds darit. Naw
pareisi ņazit: brihnumi ir dabas likumu atzelschana jeb pah-
kapschana, bet pareisaki ir jafaka: brihnumis ir atkapschanas
no lihds ņhim pasihstameem nowehrojumeem un peedņihwoju-
meem, ņihmejotees us dabas, winas ņpehtu un darbibas pasih-
ņchanu. Jehdsseens brihnumis tâ tad galwenâ kahrtâ ir zaur
un zaur subjektivs un atklarajas no ta stahwofka, kahdu no-
wehrotajs eenem, zit tahl winsch dabu pasihst, ko winsch
redņejis un peedņihwojis. Behrns wisur redņ brihnumus dabâ,
jo winam wis ņas ir ņweschs: mehnesis pee debesim, taurinsch
gaisâ, wehtras ruhņschana, wis winam brihnumis, jo winsch
naw wehl wisu to peedņihwojis un redņejis. Dauds, ko meh
par brihnumu dehwejam, naw nekâs zits, kâ mums neisņkai-
drojams notikumis dabâ, un newis dabas likumu pahrkapschana.
Un tâ ka wehl arweenu par Deewu, dabas un pafaules wal-
dischanu ir jaleezina ar bibeles wahrdeem: „Ras ir pafinis
ta Runga prahtu un kas ir bijis winam padoma dewejis,“ tad
Deewa apņlehytee darbi un neisprotamee zeli isleekas mums
daschu labu reis kâ brihnumi. Ras mums zilwekeem isleekas
esam brihnumi, ir Deewa preekschâ tikai data no wina pafaules
waldischanas jeb kâ ņweschtautas rakstneeks Schans Pauls
dņildomigi ņaka: „brihnumi wirs semes ir daba debesis.“

Ko nupat minejam, atteezas ne pa masai dalai us bibele
mineteem brihnumeem. Wini nepahrkahpj dabu un winas

likumus, bet noteel fastanâ ar pehdejeem; ja Deews daschureif dabas spehkus isleeto, lai brihnumus daritu, p. peem. Egiptes mozibas Mosus laikâ, naw nelas pahr-dabigs waj pret-dabigs. Brihnumus pastahw eeksch tam, ka winas til stripri parahdas, til spehji weena otrai feko un sewischki eeksch tam, ka Deews zaur Mosu winas leel papreekschfludinat. Tâ ari leelee pluhdi, Sodomâs isnihzinâschana, Jerusalemes ispostischana nesatur neta pahr-dabiga. Brihnischki ir, ka wisi schee notifumi eepreeksch teel fludinati tâ peepeschi sagaidamais Deewa fods un katris, kas grib redset, war atrast safaru starp noseegumu un fodu.

Bet bible min ari zitus brihnumus, kas gribot negribot jaapshimê par dabas likumu pahrtraufchanu. Râ kad saule us weetas stahwejuse Uhas laikâ; kad Jesus uhdeni pahrwehrsch par wihnu, kad brihnischki flimus dseedina, miruschus usmodina no nahwes. Râ lai issklaidrojam schos brihnumus?

No logiska stahwolka waretu atbildet: Deews spehji dabas likumu pahrtraukt, lai brihnumu daritu. Jo Deews tâ dabas raditajs un funks, kas pats likumus dabâ dewis, stahw pahri par dabas likumeem, naw wineem padots. Ja winsch scheem likumeem buhtu padots, tad winsch nebuhtu Deews, brihwais, personiskais, dshwais, wisuwarenais Deews. „Kas us Deewu tiz un brihnumu eespehjamibu noleeds, ir jabahsch trako namâ“ — tâ issauzâs ne kahds fanatists un sajuhsmi-nats bibelneeks, bet naturalists Rusd. Bibele schis paschas domas schahdi isteiktas: „Muhfu Deews ir debesis; wisu, ko winsch grib, to winsch dara.“ (Dahw. ds. 115, 3).

Bet apstatisimees, waj naw wehl kahds issklaidrojums, kur pretejâs domas til asi nestahw weenas pret otrâm. Ja mehš dabu neusskatam ahreji mechaniskâ weidâ, tâ materia-lisms, kas tikai pasihst dabâ nedshwo weelu, kas pehz nedshweem likumeem kustas, bet, tâ bibele rakstits, winu usluhkojam par Deewa roku darbu un pehz Deewa prahta daritu, tad wajag netil ween pee pasaules radischanas, bet tapat ari pee winas pahrwaldischanas Deewa brihwai gribai parahditees. Jo neezigais zilweks, kas pehz Deewa gihmja rabits ar brihwo gribu, spehji scho faru brihwo gribu parahdit un kalpina dabu un isleeto winas spehtus pehz sawa prahta. Tâ noteetas, ka

zilweks, jebſchu no dabas atkarigš, tomehr atkal paleef par winas kungu, pateizotees ſawai brihwai gribai.

Rahds dabas likums, kuru ſauzam par ſmaguma likumu, zilweku kamè pazeltees uf augſchu, leſt pa gaiſu. Maſs behrns to ari neſpehj. Bet peeaudſis zilweks ar ſawu brihwo gribu panahf, ka dabas likums gan netop atzeltš jeb pahrtrauktš, bet wina kawejoschais ſpehks pahrwarets zaur zilweka ſtirako gribu. Dabas likums paleef ſpehkâ, ari zilwekam pazeltees ſtahwu un ſoli ſperot. Tâ zilweks dara „brihnumu“, bet titai behrna azis, kaš to wehl neſpehj.

Ja nu tahdu ſpehju jau pee zilweka redſam, ziſ dauds leelaka wina nebuhs pee Deewa, kam griba dauds brihwaka un wara dauds pilnigaka. Deews war pehz ſawas brihwàs gribas dabas notikumus wiſur groſit un ja wiſch to dara, tad Deewa griba un dabas likumi neſtahw weens pret otu; jo ſchee likumi, kâ ari pate daba, ir pehz Deewa gribas likti — daba ir redſama Deewa griba, un kad Deews perſonigi kaut ko dara, kaš neſaſtan ar paraſto dabas gaſjeenu, tad taš wina paſaules planâ jau tâ bij noliktš un naw dabas likumu pahrſahpſchana, bet winu groſiſchana uf augſtaku mehrti un augſtaku ſahrtibu, kaš zilwekeem titai paleef neſinama.

Tahdâ gaiſmâ apſtatot, ari paſaules radifchana ir brihnums no Deewa, ja, iſnemot atpeſtiſchana, wiſuleelatais Deewa brihnums nu ir notizis, pirms wehl bij dabas likumi. Kaš grib ſazit: ſchiš brihnums naw eeſpehjamš. Wiſch nu reiſ paſtahw, waj nu mehš zilweki winu noleedſam jeb atſiſtam. Un tapat tee ziti brihnumi: wini paſtahw, weenalga waj mehš winu eeſpehjamibu atſiſtam jeb noleedſam. Par wineem maſaſ peenahkaš ſpreeſt ſiſikai, nekâ wehſturai. Ja paſaule buhtu, kâ dabas ſinatne mahza, pate no ſewis zehluſeš, tad tahds notikumš buhtu wehl dauds leelakš brihnums, nekâ bibelè minetais brihnums ar paſaules radifchana, jo paſaules iſzeliſchanâš no neneeka ſtahw taiſni pretim wiſeem dabas likumeem, ſapraſchanaſ un peedſiſwojumeem.

Paſaules radifchanaš turpinajums ir paſaules waldiſchana un uſtureſchana. Deews naw wiš dewees pee meera. Un paſaule naw wiš kâ pulkſtenis, kuſch, reiſ uſwiłktš, nu eet lihds paſaules galam patš no ſewis, bet meiſtarš ſtahw kłahť,

peepalihds, kur wjadfigs, aiskustina no jauna, kur apstahjas. Mehš neredsam wina apflehpto roku, bet schad un tad mehš to fajuhdam, un tad mehš šakam: Deewš dara brihnumu.

2. Ur to nu ešam nonahkufchi pee šawa apzerejuma otras dalas, kurā mums jaatspehko teizeens: brihnumi nešaejotees ar zilweka prahtu.

Brihnumu nošihme atteezas netif ween uf dabu, bet wehl jo leelakā mehrā uf pašchu zilweku un uf tikumisko brihwibu. Ša no šwara buhtu pašaulēs ušturedšana ween, tad waretu istift ari beš brihnumeem. Bet wehl no leelaka šwara ir grehšs kritušchās zilwezes atpestišchana, un taišni šchās pehdejās dehl Deewš pats parahdas, dara brihnumus. Ša grehki nebuhtu pašaulē nahkufchi, tad warbuht buhtu peetizis ar to weenu brihnumu, proti, ka Deewš pašauli radija. Bet tā ka zilweki, brihwi buhdami, Deewa nodomus mekleja ištjaukt, tad Deewš šawu mehrki šafneeds pa zitu zelu, zilweku brihwibu, kas uf launu dodas, aprobeschodams un uf labu greesdamš. Winam wajag pašcham šawu spehku parahdit ir wišas zilwezes wehšturē, ir dašcha laba atšewišcha zilweka dšihwē, un proti tahdā mehrā, ka zilweki šaprot: šche Deewa roka. Tas ir: Deewam wjadšeja brihnumus darit.

Brihnumi nešaejotees ar zilweka prahtu? Tas ir tahds daudš leetots teizeens beš jehgas un beš peerahdijuma. Kas tad ir pehž zilweka prahta? Waj par šaprahtigu šauzams tas, ko zilweks ar šawu aprobeschoto prahtu war aptwert? Tad buhtu par nešaprahtigeem šauzami dašchi kimitu eksperimenti un daudš burwju stikišchi. Bet šaprahtigs ir šauzams wišs tas, kas pa teizamu zelu wed pee teizama mehrka. Ša brihnumi to dara, tad wini naw dehwejami par nešaprahtigeem. Bet nu ir zekšch un gala mehrkis wišeem bibelē atštahštiteem brihnumeem tas, ka wini grehšs kritušcheem zilwekeem grib pašlihdsēt uf winu atpestišchānu. Šaur to atšchiras bibeles brihnumi no žiteem brihnumeem, par kahdeem mums min teikas un wehšture: pirmjeem naw nošihmes pašcheem par šewi, bet wini ir tikai lihdselkis dehl mehrka šafneegšchanas. Wini nekad naw kahda mahnišchana, bet arween ir šwehta nopeetniba, wini nekad nekalso launam, bet weenumehr tikai labam, launam wini noder tikai par šodu un beedinašchānu. Wini nekad ne-

teef dariti patigu noluhku dehl, lai kalpotu pašchu podam un labumam, bet lai buhtu par labu wişai zilwezei, weiznadami ſchad un tad ari laizigu labklaſchanoſ, tomehr galu galâ tâ, ka titu panahkta zilweku muhſchiga ſwehtiba. Wiſi brihnumi winu ihſtenâ noſihmê ir Deewa ſchehlaſtibas brihnumi, lai paſauli atpeſtitu, waj nu wini ir brihnumi dabâ jeb wehſturê, pee weſelâm tautam waj atſewiſchkeem zilwekeem. Winu wiſu mehrtis ir atpeſtiſchana, ar atpeſtiſchanu wini ſtahw tuwakâ waj tahlakâ ſatarâ. Wezâs deribas brihnumi, no ſchahda ſtahwokta apſklatot, top mums dauds ſaprotamati. Tamdehl ka paſaules atpeſtiſchana notikufe zaur Jeſu Kriſtu, tad wiſu brihnumu widû ſtahw Kriſtuſ patſ, wiſch ir wiſu brihnumu brihnumſ. Brihniſchligſ pee wina ir wiſſ kaſ, no dſimſchânas ſahlot lihds debefſbraulſchanai. Winu ſauz: brihniſchſ padoma dewejs! Brihnumi, kahduſ Kriſtuſ darijis, ir dauds maſal brihniſchligi, nekâ wiſch patſ. Ja no bibeles gribetu brihnumuſ iſmeſt, tad par wiſâm leetam wajadſetu meſt ah râ Kriſtu paſchu. Bet ja gribetu no wina dſihweſ brihnumuſ iſmeſt, tad wajadſigſ winu paſchu atmeſt. Bet kaſ buhtu bibeles beſ Kriſtuſ? Un kaſ buhtu Kriſtuſ beſ brihnumeem? Ehna, kaſ mums nelihdſetu ne neeka.

Wiſi tee brihnumi, kahdi wezajâ deribâ dariti no praweefcheem un Deewa wihreem ar Deewa ſpehku un pehſ wina lehmuma, tapat tee, kaſ jaunajâ deribâ mineti no Kriſtuſ un wina mahzelleem, wini wiſi norahda uſ atpeſtiſchanu zaur Kriſtu: uſ wiſu brihnumu brihnumu, kuru wini palihds ſagatawot un peepildit. Tamdehl ſauz ſchoſ daſchadôſ brihnumuſ par ſihmem. Wini ir ſihmeſ Deewa rokâ, zaur kurâm wiſch dod redſamu peerahdijumu no ſawas waraſ un mihleſtibas. Wini noder teem, kaſ winuſ dara par apleezibu paſaules preeſchâ, lai tee, kaſ grib tizet, pee tizibaſ war nahkt un war tapt atpeſtiti. Tiziba, kaſ atteezaſ uſ kautkahdu brihnuma darbu, nedara neweenu zilweku ſwehtu, bet weenigi tiziba, kaſ atteezaſ uſ Deewa mihleſtibas un waraſ parahdiſchanu, kâ ta brihnumôſ ir apleezinata, grib weſt pee tizibaſ uſ to, kuru ſauz: brihniſchſ padoma dewejs! eelſch ka mums ir atpeſtiſchana no muhſu grehkeem.

Œâ tad wiſſ peſtiſchanaſ darbſ paſtahw weſelâ brihnumu

wirknē, t. i. waras un mihlestibas darbōs, kas neweenam zitam naw eespehjami, kà weenigi Deewam un kas iseet no wina neaprobeshotas brihwibas, t. i. no wina shehlastibas.

Brihnumi ir nepeezeeschami weenoti ar Deewa parahdischanu, tapat kà wina wahrds, bet wini ir darbi un tilpat maf no Deewa parahdischanas schkirami, kà gaisma no faules.

Mehs isgahjam no jautajuma: waj brihnumi ir eespehjami un domajam, ka winu eespehjamibu esam aprahdijuschi. Tagad, kur brihnumu prahtigo usdewumu esam preeksch azim stahdijuschi, mums ir jafaka: Wini ir ari wajadfsigi, jo bes Deewa shehlastibas brihnumeem muhsu atpestischana nebuhtu bijusi eespehjama.

3. Beidsot teef pahrmests, brihnumi esot neeespehjami, jo stahwot pretim muhsu peedfihwojumeem. Ar to grib teift: tamdehl, ka tagad tahdi brihnumi wairs nenoteef, kahdi bibelē mineti, tad wini ari toreif neesot notikuschi.

Tas ir nepareifs slehdseens, tilpat nepareifs, kà kad fazitu: Kas sinamā laikā naw notizis, nedrihft ari zitā laikā notift. Tad jau ari pafaule naw radita un leelee pluhdi naw bijuschi, jo tagad pafaules radischana un leelee grehtu pluhdi wairs nenoteef. Ar tahdu paschu teesibu war fazit: Aleksanders leelais naw dshwojis, jo tagadnē tahda wihra naw.

Dfird daudseif sakam: Mehš bibeles brihnumeem drihsak tizetu, kad tagadnē nu wehl tahdi brihnumi notiftu. Kamdehl tagad tahdi brihnumi wairs nenoteef? Waj tiziba brihnumeem tad buhtu leelaka, ja wini wehl tagad notiftu, par to schaubamees. Iuhdi, wariseji un rakstu mahzitaji redseja Jesus fihmes un brihnumus, un tomehr winam netizeja. Kad wini brihnumus newareja noleegt, tad wini fazija: Jesus winus darot welna wahrdā. Tapat buhtu wehl scho baltu deen': kas negrib tizet, tam fihmes un brihnumi bijuschi, nebijuschi. To saka ari Deewa dehlš sfaidri un gaischi lihdsibā no bagatā wihra un nabaga Lahzarus, ka nelihdsetu neneeka, ja ari miruschi augscham zeltos un dshweem parahditos. Bet tas Kungs peeleeft klah: teem ir Mosus un tee praweeschi, lai tee tam klausa.

No scha wahrda redsam, kamdehl ahrkahrtigi brihnumi notikuschi Mosus un Elias un Kristus un apustulu laikos

un tagad wairs nenoteef: Toreif, winõs leelõs Deewa walstibas fahuma laifmetõs notifa pahrdabigas fihmes un brihnumi, lai tizibu modinatu. Tagad, kur Deewa walstibai peenahzis meerigås attihstibas laifmets, peeteef ar Deewa litteem fchehlastibas lihdsfekteem, ar Deewa wahrdeem un faramenteem, lai tizibu modinatu un ufturetu. Pehz uguns, wehtras un femestrihzes zihnas laifmetõs nu peeteef ar Deewa fchehlastibas lehno wehsmínu.

Sebshu pirmà laifmeta ahrkahrtigee brihnumi pilnà mehrà wairs neparahdas, tomehr pawifam ifdsifufchi wini naw, un kur ir leela, ftipra tiziba, tur wina wehl fcho baltu deen' dara brihnumus, fa peepildas ta Runga wahrds (Mat. 17, 20): „Rad jums tiziba ir là finepju graudinfch, tad juhõs fazifeet tam kalnam: nozelees no fchejeenes uf tureeni un winsch nozelsees un nefas jums nebuhõs neeefpehjamõs.“

Ur fawu tizibu zilweti wehl tagad fpehj brihnuma leetas darit, neeefpehjamu darit par eefpehjamu, là basnizas un mifiones wehfture mums rahda. Lai palafamees Salles bahrinu nama preefschneeka Augusta Hermana Franckes dshwes gahjumu, un mums buhõs jaleezina, fa ne weenu reis ween fcha wihra deewaluhgfschanas brihnifchigi ir tikufchas paklaufitas. Kas ufdrofchinatos runat no nejaufcha gadijeena, kur Francke pats kahdà no fawàm grahmatinam rakfta: „1698. gadà oktobra mehnesi es peefuftiju kahdai deewabijigai kristigai mahfai tahlumà weenu dukatu. Wina man atrakftija, fa wina dukatu fanehmuõi tahdà brihdi, kur winai tas loti noderejis. Wina tad Deewu luhgufi, lai winsch maneem nabaga bahrineem peefchkirtu wefelu kaudõi dukatu. Drihs pehz tam kahds kristigs zilwets man atnefa kahdu duzi dukatu. Tani pafchà deenà man kahds labs draugs no Sweedrijas atuftija diwi dukatus, drihs pehz tam es pa paftu fanehmu no neshinama fuhtitaja 25 dukatus. Un tad tani pafchà laifà bij nomiris Eifenachà prinzis Ludwigs no Württembergas, es dabuju wehfti, fa winsch leelaku sumu bahrinu namam par labu nowehlejõs. Bija 500 dukatu, kurus winsch farkanà mazinà ufglabajis un fihmiti peelizis klaht: „fchi nauda ir preefsch Salles bahrinu nama.“ Rad es fcho dukatu kaudõi uf galda fawà preefschà redseju, man bij jadomà no deewbijigàs feewi-

naš, kaš bij Deewu luhguſi, lai wiſch maneem nabaga bah-
rineem peefſchirtu weſelu laudſi dukatu.“

Waj taš bij nejauſchš gadijeenš jeb Deewa liſtš brih-
numš, žaur kuru ſchwabu reformatorš Zahniš Brenžš
iſglaħbāš no bada nahweš? Winam tižibaš dehl bij jabeħg
no keiſara kara ſpeħta un wiſch paſleħpāš uſ kaħda beħnina
aiſ malkaš ſtreħka, kur ſalđati to neatrada. Namu ſtingri
apſargaja un tamdehl winam wairat kà tſchetrpadſmit deenu
wajadſeja ſawā faktinā noſeħdet, kur neweens tam pahrtiku
newareja peeneſt; buhtu bijiſ bada janomirſt, ja katru deenu
nebuhtu wiſta nahkuſi un wina tuwumā olu nodeħjuſi, no
kuraš wiſch pahrtika. Waj ſchiš notitumš neatgahdina pra-
weeſcha Elijaš laiſuš, kur kraukki praweetim baribu peegahdaja.
Tà tad katru reiſ, kur Deewš muħſu luhgſchanaš paħlauſa,
wiſch dara brihnumu, patš ar ſawu rolu žilweta likteni
iſſchirdamš.

Un kà itweena atſewiſchka žilweta dſiħwē, tapat ari weh-
ſturē daſchu labu reiſ juħtam Deewa brihniſchliĝo un ſtipro
roku. No daudſ peemehreem peewediſim tilai ſetofcho: Reħ-
niſch Filipš II. no Spanijaš 1588. gadā gatawojāš ar leelu
juħraš kara ſpeħtu, tà ſaukto „nepahrwaramo floti“ uſbrukt
Anglijai, lai tur iſnihdetu reformaziju. Flote paſtaħweja no
160 leelateem un maſakeem fugeem, pahri par 30,000 wiħreem,
pawaditeem no paſcha leelinkwiſitora un 150 dominikanu
muħkeem. Pee Orknei ſalam armadai (tā deħweja ſcho floti)
uſnaħza weeſuliš. 72 kuĝi un 10,000 wiħri nogrima juħraš
wilnōš. „Nepahrwaramā“ atgreeſāš uſ Spaniju atpaĝal, ne-
neeka nepanaħkuſi. Reħnineene Eliſabete un ar winu wiſa
anglu tauta uſſkatija to wiſu kà brihnumu no Deewa un lika
kalt medaku ar uſrakſtu latinu walodā: afflawit Deus et diſſi-
pantur (Deewš puħta un wini tika iſſwaiditi) Dahw. dſ. 46, 2—6.

Franzuſchi 1812. gadā aukſtaĝā ſeemā apſala Kreewiĝa un
ſcho gadijumu wiſā paſaulē uſſkatija par Deewa ſodu, kaš muħſu
laiĝōš tapat kà toreiſ pahrgalwojeem atgahdina: „liħdſ ſchejeen
un ne taħlak!“

Weenu brihnumu newaram atſtaħt neminejuſchi, kaš it-
deenaš noteek muħſu preekſchā: itweenš dweħſeleš atjaunoſcha-
naš brihnumš, wināš atgreeſchanaš; taš ir brihnumš, kuru

mest nost, lai palekot tikai kodols. Jeb atkal brihnumus mellē isskaidrot „dabiski“. Tani sinā fewišchti darbojas tā šauktā „prahta religija“. Debess šposchums, engeleem parahdotees pee Kristus dšimschanas jeb swaigsne, kas gudros no austruma semes raidija uš Betlemes kuhti, neesot nekās zits bijis, kā gaisma no luktura, ar kuru rokā gahjuschi mekleš wezmahti. Brihnums pee 5,000 wihru paehdinašchanas tukšnesi pastahwejis eefsch tam, ka paklausidami ta Runga usaizinajumam, katris panehmis šawu majšes kuliti un dewiš no masa krahjumina kaiminam ari, kam nebijis neneeka. Guhšritaji, kas nahkuschi Kristu kert un uš wina apleezibu: „es tas ešmu“, pee semes nokrita, ešot kahdā koka šaknē šapinkėjuschees u. t. t. Mehš prasam: Waj tahdā kahrtā brihnumus „dabiski“ isskaidrojot, nezelas wehl leelaki brihnumi, nekā tee, kurus nu zereja nowehrfuschi. Zebšchu šchee šmeekligee un getigee mehginajumi nu leekas buht atmesti, tad tomehr modernā teologija warbuht ar leelaku ašprahtibu arween no jauna atgreesčas atpakal pee lihdsigeem štikisheem, kas deewamschehl aišwed tahtu projam no pateesibas. Redšams, ka tikpat par Kristu pašchu, kā par Deewa wahrdeem jašaka: Waj nu wišu atšiht jeb nemas! Puškoka lehzeji weenumehr nonaht uš maldu tekam.

Ziti mellē brihnumeem aišeet garam, peekrišdami domam, ka grahmatu rakštitaji ešot maldijuschees. Wini šchaubas, waj ewangelisti ešot bijuschi špehjigi leetu pareiši apšpreest, jeb waj wini neesot ar nodomu žitadi wehštijuschi, nekā pateesibā notizis. Bet waj šchahdi špreedeji ari pahrdomajuschi, kahdu pahrmetumu wini ar to isskala? Pirmežā gadijumā wineem grib ušteept mulkibu, otrā gadijumā blehdibu un wiltošchanu. Man šchleet, ka nebuhs wajadšigs aištahwet pret tahdeem pahrmetumeem ewangelistus, apuštulus un praweeschus. Kas Deewa wahrduš laša beš aiššpreedumeem ar godigu, pateesigu širdi, tam gan ne prahtā nenahšs tahduš pahrmetumus želt pret Deewa wihreem.

Bet teem, kas šaka, ka ešot pahrak šen atpakal wišs tas notizis, par šo bibele šahštot; wini neesot klahš bijuschi, newarot par pateesibu pahrleezinatees un tamdehl netizot, — teem atšahštijim ihšu šahštinu. Bija reis kahds, kas negribeja tizet tamdehl, ka patš nebij redšejis. Winam kahds draugs

waizaja, waj tad winsch tizot, ka no Wesuwa (ugunswehmeja kalns) nahlot ahrâ uguns. — „Sa“, atbildeja pirmejais, lepoda-meēs ar ņavâm ņinaschanam. „Bet kâ tad tu to ņini?“ — Atbilde bij: „es to esmu laņijis un no zelotajeem dņirdejis.“ — „Mans mihlais,“ atbildeja draugs, „ka kalns uguni wemj, ir pawisam pret dabu un ir leels brihnumš; bet tu tam tizi tamdehl, ka eņi grahmatâs laņijis un no zilwekeem dņirdejis, kuruš tu nepawisam nepaņiņti. Un grahmatu grahmatai un Jezuš mahzelleem tu negribi tizet?“ Pehz tam otrais apluņa.

So wini ņauz muņņu deenâs par „isglihtotu“, „ņinistu“, „modernu“, ka paņchi neredņejuņchi tiz tam, ko pagamu rakņneeki ņahņta, jebņchu wiņš buhtu notizis ņimteem un tuhņtņoscheem gadu agraf. Bet ko ņwehtee Deewa wihi redņejuņchi un dņirdejuņchi un mums weenteeņigâ kahtâ pateeņigi atņahņta, tam negrib tizet, tur iņwairas, kâ ņinadami. Par brihnumeem mehds runat ar aiņņpreedumeem. Daudņ isglihtoti un attihņiti ir ņawas domas iņņazijuņchi un wineem peebalsodami, ziti runâ to paņchu beņ apdoma: brihnumi naw eeņpehjami. Wajag eet to paņchu zelu tahlak! Tee, kaš tâ ņaka, teem dņihwâ Deewa ari wairš naw! Lai jele pahrdomâ un meklê pateeņibu, kuru tee nu gan neatradis, kaš tikai prot atņahņtit, ko ziti agraf iņteikuņchi. Deewš patš ir pateeņiba un winsch mums ir parahdijees ņawdš ņwehtdš wahrddš un ņuhtidams ņawu dehlu. Pee ņcheem awoteem lai meklejam pehz gaiņmas! Un kaš godigi meklê, taš atradis. Paņaules gudriba ir maldu uguntina. Deewa wahrdi dod gaiņmu, Kristuš ir gaiņma.

Drufas kluhdas.

3.	lapas	pusē	11.	rindā	no	apafsčas	jalafa:	šiniba
4.	"	"	13.	"	"	"	"	tad ja grib
4.	"	"	20.	"	"	"	"	waldneekam,
6.	"	"	8.	"	"	"	"	dewejs?"
6.	"	"	11.	"	"	"	"	pahrkapschana
8.	"	"	15.	"	"	"	"	un ir notizis,
9.	"	"	20.	"	"	"	"	wifas
10.	"	"	1.	"	"	augfčas	"	godam
11.	"	"	3.	"	"	apafsčas	"	lai tee teem klauša
12.	"	"	1.	"	"	"	"	jadoma pee
12.	"	"	18.	"	"	"	"	ir
13.	"	"	15.	"	"	augfčas	"	zilweka
14.	"	"	3.	"	"	apafsčas	"	religiosai

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0310082360

Sw. Jahna beedribas kristigu rakstu agentura Rigā

isdevuse schās grahmatas, kas dabujamas pee

Bond un Poliewsky, Kaufeela Nr. 3:

skap.

H. A. Deewa leezineeki paganu semēs.

1. burtņiza: Gottliebs Israels	5
2. " Franziš Kolārs	5
3. " Dschons Smišs	5
Abolphi , Riht-Afrikas kalnōs	10
Andrē , Masā wārone	3
E. Awerdieck , Stolotaja Dulkis un wina pašinas	4
Betteg , Biħbeles pirmā lapa	15
" Dabas finatne I	60
" " " II	40
Bruger , Rāmbeeschi	15
Dipner , Wīnu weenigais	5
Dose , Selta sivejneeks	8
Ehrman , Baptistu mahziba un wīnu zihnas liħdsekti	5
Feyerabend , Generalsuperdents Fischers	5
Fries , Gaišch logš	10
" Debesis atšlehza	10
" Seemas siveħtki saħdšchā	3
" Wezais seenas pulkstens	5
Hillner , Mahzitajs Augusts Bielensteins	10
Hörschelmann , Mahjas speegelis	15
Kruhmin , Trihs leelgabalu lodes	15
Kundsin , Filips Melanchtons	15
Machwürth , Klases usraugs	8
Meyer , Sw. Matteus ewangeliumš (2. pahrlab. isdevums)	100
labā sehjumā	130
Neulands , Walmeeras beħrnu dahrša dšeesminas	40
" Weħl kaħdas baħnizas dšeesmas	30
Rink , Melnais galadneeks	3
Pirmais gads fara deeneštā	10
J. Romans , Waj ir Deews?	5
R. Reinickš , Gailis un putnu sunišchi	3
Schabert , Magisters Hermans Samsons	5
Schrikl , Rā Mitešis atgreesās	5
J. Sohnrch , Mahjās pee tehwa	5
Ziegler , Mana deħla aistrunas	10